

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRAȚIUNEA DE GENOCID

Irina JITARU

CZU: 343.33:343.22

jitaru_irina@yahoo.com

People have fought so hard that they have succeeded in making violence boring. More than a hundred years later, the subject of this thesis should not surprise either by the awful abundance of historical events to which we can relate it, nor by its topicality. The crime of genocide constitutes the most serious attack on the foundations of humanity, being directed against the physical existence of a human collective. The main reason why I chose to research this crime for my bachelor's thesis is also the one that has already affected a large part of the population of Europe for more than a year, and not only, in connection with the outbreak of the war in the neighboring country – Ukraine.

Feodor Dostoievski spunea în „Însemnări din subterană” că oamenii s-au luptat atât de mult încât au reușit să facă din violență ceva plictisitor. Peste o sută de ani mai târziu, obiectul acestei teze n-ar trebui să surprindă nici prin îngrozitoarea abundență de evenimente istorice la care îl putem raporta, nici prin actualitatea sa. Până în 2017, numai în Siria, ca urmare a diferitelor abuzuri comise de fracțiunile aflate în conflict, se estima că au decedat aproximativ 470.000 de persoane, dintre care 55.000 copii. La conflictul din Siria se adaugă milioane de alte victime produse în zeci de alte conflicte, purtate la nivel mondial sau la nivel local, lista completându-se cu alte câteva zeci de milioane de victime produse de regimurile totalitare, respectiv autoritare, precum cele din Germania nazistă, Italia fascistă sau România comunistă [1].

Crima de genocid constituie cea mai gravă atingere adusă bazelor umanității, fiind îndreptată împotriva existenței fizice a unei colectivități umane. Articolul 135 CP RM stabilește răspunderea pentru infracțiunea de genocid, adică pentru *săvârșirea, cu intenția de a distruge, în întregime sau în parte, un grup național, etnic, rasial sau religios, a uneia dintre următoarele fapte: omorul membrilor grupului; vătămarea integrității corporale sau a sănătății membrilor grupului; supunerea grupului la condiții de existență de natură să ducă la distrugerea fizică, totală sau parțială, a acestuia; impunerea de măsuri vizând împiedicarea nașterilor în cadrul grupului; transferul forțat de copii aparținând unui grup în alt grup* [2].

În urma cercetării infracțiunii de genocid, am putut stabili anumite concluzii pe baza cărora putem, ulterior, să identificăm lacunele din norma prevăzută la art.135 CP RM, dar și să propunem anumite recomandări în acest context. Printre principalele concluzii, am identificat următoarele:

În calitate de victimă a infracțiunii de genocid apare grupul național, etnic, rasial sau religios, nu însă individul în calitate de reprezentant al grupului. Calitatea

subiectului infracțiunii de genocid este caracterizată de apartenența sa la elita puterii (recunoscută sau nu de ceilalți) și de autorul – situat la o treaptă ierarhic inferioară – care execută nemijlocit elementul material și care posedă semnele generale ale subiectului unei componente de infracțiune (vârsta de 16 ani și responsabilitatea). Manifestat prin omor sau prin vătămare fizică sau psihică gravă, genocidul constituie o componentă materială. Dimpotrivă, supunerea intenționată a membrilor grupului la condiții de existență care să conducă la exterminarea lor fizică totală sau parțială, luarea de măsuri vizând scăderea natalității în sânul grupului, precum și transferul forțat de copii în alt grup atribuie genocidul la componentele formale. Infracțiunea de genocid se particularizează în raport cu alte incriminări similare (ecocid, purificări etnice, biocid, apartheid) datorită scopului specific (de a distruge total sau parțial o anumită colectivitate identificată).

În ceea ce privește prevederile inserate în legislația penală a Republicii Moldova și referindu-ne la necesitatea delimitării infracțiunii de genocid de alte infracțiuni, o componentă de care urmează a fi distinsă componenta de genocid este art.145 alin. (2) lit.1) CP RM: omorul săvârșit din motive de prejudecată, urmată de componenta art.151 alin.(2) lit.i) CP RM: vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății. În cazul comiterii infracțiunii prevăzute la art.145 alin.(2) lit.1) CP RM, făptuitorul urmărește să lipsească de viață una sau mai multe persoane concrete, aparținând unui grup social, național, rasial sau religios etc. Dimpotrivă, în cazul comiterii crimei de genocid pe făptuitor nu-l interesează persoana victimei. Astfel, în cazul infracțiunii de genocid victima întotdeauna are un caracter colectiv, chiar și în cazul în care efectiv s-a produs decesul doar a unui singur membru al grupului. Aceeași argumentare este aplicabilă și în cazul infracțiunii prevăzute la art.151 alin.(2) lit.i) CP RM – vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății săvârșită din motive de prejudecată. Similar argumentării *supra*, victima nu are importanță în individualitatea sa, ci doar ca membru al unei colectivități care, în opinia făptuitorului, urmează a fi exterminată.

La momentul actual, din cauza războiului din Ucraina, noțiunile precum „genocid”, „infracțiuni de război”, „infracțiuni contra umanității”, sunt atotprezente în spațiul public. Cunoscută fiind gravitatea unor astfel de infracțiuni, printre care și infracțiunea de genocid, este necesar și important a indentifica și alte modalități ale acestei infracțiuni prin care se aduce atingere drepturilor omului, dar și mecanismele de apărare împotriva unor astfel de încălcări.

În urma cercetărilor efectuate s-a constatat că este necesar a formula anumite recomandări ce ar putea servi ca propuneri *de lege ferenda* pentru perfecționarea a cadrului legal național și anume:

- În conformitate cu prevederile internaționale [3], urmate fidel de legiuitorul moldav, victima genocidului, care are un caracter colectiv, este reprezentată de membrii unuia dintre grupurile enumerate. Alte grupuri, cum ar fi cele politice, economice, sociale, culturale etc., au fost excluse. Bazându-ne pe egalitatea tuturor în fața legii, atât ca destinatari ai prescripțiilor sale prohibi-

- tive, cât și ca beneficiari ai protecției acesteia, propunem completarea normei de la art.135 CP RM cu sintagma: „sau a oricărui alt grup identificat”.
- Prima dintre faptele prin care se poate realiza genocidul este omorârea membrilor grupului. Întrucât fapta îndreptată spre nimicirea totală sau parțială a unui anumit grup, soldată cu pierderea unei singure vieți omenești, întrunește condițiile genocidului, dispăre necesitatea instituirii unei limite inferioare a numărului victimelor. Pentru înlăturarea acestei confuzii, dar și pentru a evita eschivarea de la răspundere penală pe motivul interpretării extensive a legii penale, sugerăm reformularea prevederii de la lit.(a) art.135 CP RM după cum urmează: „*omorârea cel puțin a unui membru al grupului*”.
  - În mod similar, ca și în cazul omorului, vătămarea fizică sau psihică gravă cel puțin în privința unui membru al grupului victimizat este suficientă pentru antrenarea răspunderii penale pentru infracțiunea de genocid. Deci, varianta optimă pe care o propunem pentru prevederea de la lit.(b) art.135 CP RM sună astfel: „*vătămarea gravă a integrității fizice sau psihice cel puțin a unui membru al grupului*”.
  - Analizând actele normative internaționale și conținutul art.176¹ CP RM și în acord cu Directiva nr.913 din 2008, considerăm necesară abrogarea alin. (2) art.176¹ CP RM, care prevede „Negarea sau contestarea în public a Holocaustului ori a efectelor acestuia” și completarea art.135 CP RM cu un nou alineat care ar urma să incrimineze acțiunea de negare sau contestare a genocidului, cu următorul conținut: „*Negarea, minimalizarea grosolană, aprobarea sau justificarea genocidului în public*”. Raționamentul acestei propuneri derivă din faptul că Holocaustul în sine este o formă de genocid și totodată atentează la același obiect juridic generic prevăzut în cazul infracțiunii de genocid.

Referințe:

1. CIOCLEI, V. *Infracțiuni contra umanității și genocidul*. București, 2022.
2. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985-XV din 18.04.2002, în vigoare de la 12.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129/1012.
3. Convenția pentru Prevenirea și Reprimarea Crimei de Genocid, adoptată la 9.12.1948 de Adunarea Generală a Națiunilor Unite.

Recomandat
Sergiu BRÂNZA, dr. hab., prof. univ.